

HRVATSKI glasnik

Godina XVI, broj 36

7. rujna 2006.

cijena 80 Ft

Foto: Timea Horvat

Poziv na Trgadbeni festival

Komentar

Noćna mora modernog društva

Antiintelektualizam kao noćna mora polako se nadvija nad sve pore društva. Intelektualac nije onaj visoko obrazovni pojedinac, već osoba i čovjek sa stavom, on misli i javno djeluje, trajno i aktivno bez skretanja se bori za pravednost, istinu i transparentnost, bivajući na taj način moralan i human – duhovna potpora čovjeku koji se sve teže snalazi. I u povijesti i danas takvi rijetki pojedinci povremeno su smetnja onima koji nemaju sluha za ljude, nemaju sluha za one koji žele i mogu misliti svojom glavom i pridonijeti rješavanju problema i ostvarivanju općeg dobra, piše Stjepan Baloban, a ja sam se ovih dana duboko zamislila nad tim mislima. Jesu li intelektualci kadri progovoriti i proniknuti u stvarnost, smoci hrabrosti te ponuditi rješenja, upozoriti na probleme i opasnosti, zagledati se u budućnost i upozoriti na „moćnike“ različita podrijetla koji nanose trajnu i često nepopravljivu štetu. Bez takvih intelektualaca svaka zajednica može postati mjesto manipulacije, bespogovornog nametanja mišljenja, plagijata onih kojima je strana etika. Nema javnosti koja reagira. S druge strane, kao obrana često se čuje kako se sve manje računa na mišljenje i procjene intelektualaca, a i njihovo omalovažavanje je na snazi. Ni intelektualci sami ne znaju, odnosno ne mogu ili ne žele izboriti ulogu i mjesto s kojega će govoriti i javno djelovati između ostalog promišlja Stjepan Baloban u srpanjskom broju kršćanske obiteljske revije Kana.

Sve se rjeđe srećemo s „intelektualcima“, oni su nekako po strani i uvjereni su kako su samim time izvan svih utjecaja i svih odgovornosti. Često je u opticaju uzrečica „ne može se ništa“, i kao da vlada duboku potištenost, ili je to ipak lakši put. Rijetko će se prigrliti bilo što što je javno, bilo što što je naše, tek kadšto dio nečega, ali samo onoga što se može nazvati pomodnim. Na snazi je antiintelektualni mehanizam, sve je manje istaknutih pojedinaca intelektualaca, onih koji znaju uputiti pravu riječ u pravome trenutku i na pravome mjestu, riječ koja tjera na razmišljanje i mijenjanje stavova.

Branka Pavić Blažetin

„Glasnikov tjedan“

Od 1. rujna poskupjeli su kruh, mlijeko, vrhnje, brašno ... Zadnji kolovoski dani bili su u znaku dugih redova u mnogobrojnim hipermarketima; kupci su nastojali svoje smočnice popuniti sa što više namirnica s dugim rokovima trajanja. Oni koji su imali štedne uloge u bankama, kako bi izbjegli porez na kamatu, svoju su uštedevinu smjestili u neke nove zajamčene bankovne opcije i ponude. Popularnost vladajuće koalicije Mađarske socijalističke stranke i Saveza slobodnih demokrata, a pogotovo premijera Ferenc Gyurcsány, mjesec dana pred mjesne i manjinske izbore, pala je na najmanju moguću razinu, kaže Galup. Više od 61 posto stanovništva nezadovoljno je mjerama štednje koje uvodi Vlada i radom premijera. Konvergencijski program polako putuje u Bruxelles, promjene mirovinskog sustava, manje novaca za samouprave, samo su dio predviđenih mjera, a sve to kako bi stabilizirali gospodarstvo i stvorili uvjete za uvođenje eura.

Početak rujna prava je prilika, napose u izbornoj godini, kako bi se mjesec dana pred mjesne izbore održali još neodržani dani sela. Mnogi su i pomakli te svoje dane baš ove godine za rujan. I tako se slavilo u mnogim naseljima. Negdje s više, a negdje s manje usp-

jeha. Kuhalo se u velikome broju kotlića, nuđeni su programi za djecu i one starije. Nije izostao ni folklor, a ni političari s velike političke scene. Jer izbori su pred vratima, a svaki je glas važan. Tako i treba da bude. Izuzetno je velik broj građana koji žele djelatno sudjelovati u politiziranju svoga sela ili grada, svoje zajednice. U nekim malim selima ima i do pet-šest kandidata za načelnika, za zastupnike seoskih samouprava i do dvadesetak. Ljudi su nezadovoljni i vjeruju kako su upravo oni ti koji mogu donijeti nove i veće promjene, naravno nabolje. Ali s praznom kasom teško je gospodariti, pa bilo tko da je na „vlasti“. Mnogo se govori o Europskoj uniji i njezinim izvorima, ali oni koji su na „marginama“, nemaju svoj dio novca koji moraju imati ako bi željeli početi pisati natječaje za biciklističke staze i arboretume, domove kulture, obnavljanje škola ..., a često nedostaju i zamisli. Mnogo toga ovisi i o sposobnostima mjesnih političara, takozvanom lobiranju. Nalazimo se u tjednu (tjednicima) u kojem se lobira ili su bar otvorene veće mogućnosti lobiranjima svih vrsta i svih boja.

U tome što može ponuditi jedna mala zajednica, naša hrvatska, i što može uspješno staviti na stol kao ulog, ovih sam se dana često zapitala.

Branka Pavić Blažetin

Dio učenika prvoga razreda Hrvatske osnovne škole, gimnazije i učeničkog doma Miroslava Krležu u Pečuhu. Ove godine 12 učenika upisalo se u prvi razred pečuske hrvatske škole

PEČUH – U sklopu svečanosti proslave Dana grada Pečuha, 1. rujna, dodijeljena su brojna priznanja. Tako je naslov počasnoga građanina Pečuha dodijeljen pečuskom biskupu Mihályu Mayeru. Proslava Dana grada započela je svetom misom, a nastavljena svečanom sjednicom gradske skupštine u Pečuškome nacionalnom kazalištu. Dodijeljena su brojna priznanja istaknutim pojedincima. Jedno od visokih priznanja Pro Communitate uručeno je i Hrvat u Đuri Kadiji, voditelju Kadia Kft-a. Uredništvo Hrvatskoga glasnika čestita slavljeniku.

Aktualno

Svečano otvaranje školske godine u pečuškoj hrvatskoj školi Miroslava Krleže te predaja završene III. faze obnove i izgradnje Hrvatsko-mađarskog obrazovnog centra Miroslava Krleže

Svečano je bilo 3. rujna u Hrvatskoj osnovnoj školi, gimnaziji i učeničkom domu Miroslava Krleže. Uza svečano otvaranje nove školske godine, ujedno je to bilo i svečano gradsko otvaranje školske godine sa strane pečuškoga gradskog poglavarstva, a predana je na upotrebu i završena III. faza obnove školske zgrade koja je ostvarena iz potpora Europske unije, hrvatske Vlade i samouprave grada Pečuha. Kako je uime uzdržavatelja grada Pečuha naglasila na svečanome gradskom otvaranju pečuška dogradonačelnica Márta Kunszt, dok se neke školske zgrade zatvaraju zbog maloga broja djece i škole se spajaju, svjedoci smo kako se gradi i razvija ova hrvatska škola te nije slučajno što grad Pečuh već drugu godinu zaredom svečano otvaranje školske godine na razini grada održava upravo u hrvatskoj školi u nazočnosti visokih predstavnika grada, zas-

tupnika i političara.

Obraćajući se nazočnima, ravnatelj hrvatske škole Gabor Győrfári pozdravio je i ministra u Ministarstvu znanosti, obrazovanja i sporta Republike Hrvatske Martina Oršolića generalnoga konzula Republike Hrvatske u Pečuhu Ivana Bandića, savjetnika u veleposlanstvu Republike Hrvatske u Budimpešti Damira Pomykala, te referenta u Ministarstvu obrazovanja Republike Mađarske Ladislava Romca.

Slijedio je svečani program učenika Hrvatske škole, uz recitaciju, ples i pjesmu, a potom su učenici drugoga razreda pozdravili svoje nove suučeničke, 12 učenika prvoga razreda, i njihove učiteljice Maricu Kovačević i Gabiku Kohut. I ova školska godina u životu pečuške hrvatske škole, da tako kažemo, obiluje velikim brojem učenika, sva mjesta u domu davno su popunjena, a razredi imaju i preko trideset učenika. Nulti razred upisalo je 19 učenika. Trenutno školu pohađa 267 učenika, 130 njih u osnovnoj školi i 137 u gimnaziji, dok dječji vrtić pohađa 64 djece. U životu hrvatske škole 3. rujna počela je 54. školska godina.

Nakon svečanog otvaranja školske godine slijedili su prigodni govori i rezanje vrpce završene III. faze izgradnje i obnove Mađarsko-hrvatskog obrazovnog centra Miroslava Krleže.

Branka Pavić Blažetin

Spomenik u svitski boji poginulim Četarcem

U Gornjem Četaru sve do 13. augustuša nisu imali spomenik palim junakom u Prvom i Drugom svitskom boju. Te nedilje u parku pred crikvom i u susjedstvu osnovne škole svetačno je posvećen monument sa spomen-pločom. Kako je rekao četarski birovi Miško Horvat, „u Drugom svitskom boju, to još pametim, sedmimi su upali u boju. No, ali i naši ljudi se nisu morali «dobro» ponašati kad su ovdje naredili da se isprazni selo. Pravoda tajedan dan neće ostati blago ni u štali, niti drugdir ne tako da neće je ljudi proći nakarmiti. Ljudi su tako pomeru bižali najzad u selo, ki iz luga, ki iz vrtla, pak onda su Nimci došli doli s Gorice pak trinaest ljudi postriljali ovdje u selu. Ne znam što je bilo tomu uzrok, to nigdar nigdor rekao nij da su štuki začeli padati na naše selo, a topovi su začeli striljati i onda su ovdje pol sela čisto porušili. Mrtvace su zakapali, hiže pouzidale, ali do toga da bi Četar bi dostao svoj spomenik, nikako nije došlo”. Tako smo se vrnuli u prošlost na čas za tragičnimi zgoditki. Kako smo nadalje informirani, predstavnici sela su si mislili pokidob ovo selo ima veliku kamenarnicu (nedavno je zaprta), četarski kamen će biti najbolji za okvir spomen-ploče na koj se piše na hrvatskom i ugarskom jeziku „Spomenik onim, ki su u I. i II. svitskom boju poginuli”. Ovdje nisu mislili, naravno, samo na katane, junake nego i na civilno stanovništvo ko je postalo žrtva bitke. Spomenik je postavljen na takovom mjestu da od svih trih krajev su poslije II. svitskoga boja sve hiže bile sve do zemlje čisto srušene. Sad stoji kot memento na sredini, med puti. „Dužnost će nam još biti imena pokojnih napisati, kad na tom velikom kamenu će još biti toliko mjesta da tamo dajemo popisati ki su nedužno umrli za domovinu u boju, a i ovdje u Gornjem Četaru” – je još dodao načelnik. U objavljenju europske i ugarske zastave, iznad sebe s četarskim crikvenim turnjem, vridno će nam biti svenek zastati pred tim kamenom koji nas poziva k poštenju herojev ter na spominjanje bolnoga poglavlja ugarske povijesti.

– Tiho –

SAMBOTEL – Na poziv Edite Horvat-Pauković, jezične savjetnice u našoj regiji, gradišćanski učitelji su imali 29. augustuša, utorak, stručnu sjednicu, pedagoško otvaranje školskoga ljeta. Ovpust su spomenuti i posebni pedagoški programi koji vrijeda čekaju učitelje hrvatskoga jezika u naši škola. Utorak, 24. oktobra, je predviđeno Nakovićevo naticanje u lipom govorenju u koljnofskoj školi, a krajem novembra na usavršavanju će se upoznati pohodnici s gradišćanskimi jačkami i tanci. Predavači budu Mirko Berlaković, skupljač narodnih jačak u Gradišću, i Štefan Novak, peljač Kolo Slavuja u Beču. Stručni sastanak će završiti izlet u Beču s pohodjenjem hrvatskih važnih mjest i institucij u glavnom gradu Austrije.

PORNOVA, KERESTEŠ, HRVATSKE ŠICE – Prošloga vikenda su svetačno predani obnovljeni i novobetonirani puti trih pograničnih sel, koji su napravljeni pomoću Phare-projekta. Obnovljene ceste peljaju i prema hataru na ke, kako se ufa, vrijeda će se povećati i pišački i biciklistički promet. Na ovi cesta su negda prik išli Šičani starim prijateljem, poznanikom i rodbini u Nimško Šice.

KEMLJA – Skupščina Jursko-mošonsko-šopronske županije 9. septembra, subotu, u dotičnom gradišćansko-hrvatskom naselju priredjuje Županijski narodnosni dan. Program počinje u deveti ura sa svetom mašom, a zatim s folklornom povorkom u selu. U kulturnom domu nastupaju folklorne grupe i jačkarni zbori svih narodnih grup u županiji, tako će moći nazočiti upoznati narodno bogatstvo u ovoj regiji živećih Slovencev, Nimceev, Poljakov, Grkov, Romov, a Gradišćanske Hrvate predstavljaju mjesni pjevački zbor Mali Dunaj kot Kulturno-umjetničko društvo Konoplje.

KOLJNOF – Jedva se je začelo novo školsko ljetu, učeniki osnovne škole jur putuju na trodnevni pohod partnerskoj školi u Hrvatsku. Naime, oko 25 dice u pratnji svojih učiteljic od 15. do 17. septembra će boraviti u Buševcu. Na programu stoji uz zajedničku kulturnu predstavu i medjusobno upoznavanje ter ekskurzija u Varaždin i Trakošćan. Za nediljnom mašom i objedom koljnofska delegacija će se vratiti domom.

Intervju

Harmonika me prati cijeli život

Razgovor vodila: Branka Pavić Blažetin

Ima ljudi koji žive za svoje hobije. Ne mogu pobjeći od njih. Niti to žele. Oni su dio njihova života. Imaju u sebi talent i veliku strast prema onome što rade. Ustaju rano ujutro, putuju ako treba i kilometre, organiziraju, ne žale novac za svoj hobi, zanat ... To su zanesenjaci. I naš sugovornik Marko Radić iz Udvara ima jednu veliku strast, to je njegova ljubav prema harmonici, instrumentu koji je u hrvatskoj glazbi (pa i kod Hrvata glazbenika u Mađarskoj) u posljednjih petnaestak godina potisnut i o kome se samo stidljivo razgovara(lo) jer mnogi (laici) vjeruju i misle kako je harmonika značajka srpske glazbe (u najboljem slučaju i to u pejorativnom značenju „balkanske“). Marko Radić jedan je od začetnika i organizatora udvarskog festivala harmonike koji će se ove godine treći put održati u selu Udvaru nedaleko od Pečuha. Govori nam o harmonici i Hrvatima, o glazbi i ljubavi prema glazbi koja ne poznaje granice niti razdvaja ljude po nacionalnosti, već ih zbližava i spaja. Takva je i harmonika, a po Marku Radiću najbolji i najnadareniji harmonikaši u Mađarskoj upravo su naši Hrvati, koji nastupaju i na ovogodišnjoj trećoj udvarskoj Harmonikijadi.

Danas radite u turizmu i poznati ste po tome?

– Da, imam turističku agenciju. Ova je godina nešto manje uspješna nego prethodne. Rano sam se počeo baviti turizmom, potkraj osamdesetih godina, a krajem devedesetih, 1997. godine, otvorio sam tvrtku i danas je to obiteljska tvrtka koja djeluje pod imenom Dalmacia Karavan d.o.o.

Volim listati stare novine, kalendare i tamo sam se prvi put sreća s vašim imenom i sviračima s kojima ste žarili i palili hrvatskim i drugim pozornicama u Mađarskoj, negdje sedamdesetih i osamdesetih godina prošloga stoljeća. Ja vas tek nedavno ponovno vidim s glazbalom u rukama, s harmonikom za koju vi sami kažete kako vas prati cijeli život?

– Nastavnik sam po struci i dugi niz godina, 25 godina, radio sam kao nastavnik tjelesnog odgoja i ruskoga jezika. Poslije sam studirao i diplomirao turizam. Diplomirao sam u Pečuhu. Rodio sam se u Udvaru gdje sam i pohađao osnovnu školu na koju sam veoma ponosan. Imali smo izvrsne učitelje, bili smo otvoreni prema svijetu, nas pedesetak koji smo pohađali udvarsku školu i diplomirali smo, što je za to vrijeme (kraj pedesetih, početak šezdesetih godina do početka osamdesetih) bio velik uspjeh.

Došle su devedesete, kako sam ja to vidjela, vi ste zastali, malo se i razočarali i u politici i glazbi, možda u ljudima, ostavili glazbu i harmoniku, okrenuli se novim izazovima. Evo,

Marko Radić

posljednjih nekoliko godina opet ste aktivni u javnom životu, vratili ste se u rodno selo Udvar, zastupnik ste seoske samouprave, planirate krenuti i na manjinskim izborima, organizirate susret harmonikaša i svirate harmoniku za svoju dušu i za svoje prijatelje. Poznati ste turistički djelatnik. Vi ste harmonikaš?

– Zapravo ne volim ja samo harmoniku, volim sva glazbala, posebno tamburicu. I moj sin je završio Muzičku akademiju i talentiran je klarinist i glazbeni pedagog koji radi na Konzervatoriju u Pečuhu. Zanimljivo je kako je sve to počelo? Ako imamo vremena?

Naravno.

– Moj tata je bio veseljak, dobro je plesao, izvrsno pjevao. I majka mi je izvrsno pjevala, gotovo profesionalno. Moj otac je 1956. ili '57. od premije na radnome mjestu kupio harmoniku. Bio je to velik skandal kod kuće, ali je tako harmonika došla u našu kuću i moj život. Lijepa zelena harmonika, prevelika za mene, dječaka od devet godina. Sjedio sam kraj tate koji je kao laik naučio svirati, imao je izvrstan sluh i naučio je svirati i lijevom i desnom rukom. Tata me je upisao na učenje sviranja harmonike kod glazbenog pedagoga Dine Ješića koji je radio u pečuškoj hrvatskoj školi. Kod njega sam učio svirati harmoniku do završetka osnovne škole. Za vrijeme gimnazijskog školovanja nisam se stalno bavio sviranjem, ali smo mi u Udvaru imali svoj KUD. Bio sam aktivan u njemu i svirao sam. Imali smo Mješoviti zbor, obradili smo Udvarsku svadbu. Bilo je to razdoblje od 1962. godine pa nadalje. Utemeljili smo u Udvaru omladinsko društvo, okupljali se i veselili. Imao sam svoju ulogu kao harmonikaš. Kao student uključio sam se u rad Folklornog ansambla „Baranja“, počeo sam kao plesač i igrom slučaja imao priliku na jednom

Marko Radić i Krunoslav Agatić Kićo

nastupu zamijeniti tadašnjega „Baranjina” harmonikaša Branka Filakovića, voditelja njezina orkestra. Bilo je to, i danas se sjećam, na jednom nastupu u Egeru. Svi su se začudili, ali ja sam uz ples u „Baranji” redovito pratio na harmonici naše društvo iz Udvara, pa sam znao sve melodije i pjesove. Svirao sam Igre oko noža. S tim pothvatom riješena je i moja sudbina. Postao sam harmonikaš i vođa orkestra u „Baranji”, od 1968. do 1975. godine. Oženio sam se i počeo raditi u Mohaču, putovao sam četiri godine, svirao u „Baranji” i Mohaču, gdje sam utemeljio svoj orkestar, koji smo kasnije nazvali Baranjsko vino s kojim smo komercijalno radili. U Baranjskom vinu najprije su bili tamburaš Jožika Kovač iz Vršende, basist Lacika Lankof, brač je svirao Tuna Šimić (Antal Šikloši), a s nama su bili još neki nadareni glazbenici. Od 1976. godine promijenio sam društvo, združio sam se s Tončikom Kovačem i s njima sam svirao kao harmonikaš. Sve smo svirali, i to diljem Mađarske. Mi smo i živjeli od toga, od 1973. do 1991. godine. U Baranjskom vinu ja sam bio harmonikaš, basista Ivo Sajčan, kontra Đuro Međeri, brač Tuna Šimić, basprim i gitara Stipo Pavković, prim Ivo Pavković. Bio je to veoma dobar i veoma tražen sastav. Svirali smo mađarsku, balkansku, njemačku glazbu, sve što se tražilo od nas. Mnogo našega materijala je snimljeno na radijskim i TV vrpčama, snimili smo i ploču s poznatom pjevačicom Apolonijom Kovač, svirali skladbe poznatoga skladatelja Lászlóa Gulyása.

Imali ste dakle burnu glazbenu prošlost i uspješnu karijeru.

– Da. Mi smo tih godina redovito svirali i gostovali na Slavenskom sijelu u Osijeku, na smotrama folkloru, pratili smo folkloruše iz Mohača. Moja je harmonika uvijek bila pozadi, bila je nježna i lagana, kada smo pratili naš narodni ples i našu pjesmu, prateći instrument.

I onda ste ostavili harmoniku?

– Došao je rat u Hrvatskoj. Imao sam pansion u Harkanju u koji su dolazili i Hrvati, i Srbi, i mnoge izbjeglice. Puno toga nisam razu-

mio, moram danas iskreno to reći, nisam dijelio ljude, niti mi je to bilo važno tko je koje nacionalnosti. Bilo je nekoliko naših nastupa na kojima je došlo do grubih prigovora, protesta, gužvi, pitanja tipa „pa što to svirate”. Odlučio sam i ostavio sve. Od 1991. do 1999. nisam svirao. Sve instrumente sam prodao, nisam svirao niti sam slušao glazbu, pogotovo ne turbo folk.

I onda?

– Godine 1998. upoznao sam se tada, već kao turistički djelatnik, s jednom agencijom u Splitu i s njezinim vlasnikom s kojim sam i danas veoma dobar prijatelj. Jednom prilikom posjetio sam ga i u kutku njegova stana ugledao harmoniku. Upitao sam ga tko svira na njoj. Njegova kćer je svirala harmoniku, ali posljednjih godina Ivana, koja je pohađala srednju muzičku školu i učila svirati harmoniku, od Domovinskoga rata ne svira, kazao je on, jer bila je sramota svirati harmoniku u Hrvatskoj. Trebalo bi je prodati, kazao mi je. I ja sam kupio tu harmoniku koja je bila namijenjena sviranju klasične glazbe. Uzeo sam je i počeo svirati sebi za dušu, i vratila se stara strast. Svirao sam u obitelji i s prijateljima. Nije mi odgovarala, malo mi je slaba lijeva ruka, te sam prije tri godine izravno od proizvođača u Italiji naručio po svojoj želji specijalnu harmoniku, po mojim mjerama, koju i danas imam: Guverini Presidest Elegant, ručna izrada, pozlata s ugrađenim sintesajzerom, ona svira kao cijeli orkestar. To sam učinio samo zato da vidim što sve može harmonika. Odlučio sam spasiti harmoniku i u hrvatskoj glazbi, i organizirati festival harmonike u Udvaru, za svirače i ljubitelje harmonike u Mađarskoj i šire.

Prije tri godine priredili ste prvu Harmonikijadu u Udvaru s više od dvije tisuće posjetitelja, s tridesetak harmonikaša sudionika festivala, sve organizacijske troškove vi ste snosili? Danas nemate orkestar?

– Nemas. Od 1991. godine.

Tko su danas Hrvati harmonikaši u Mađarskoj? Uvriježeno je mišljenje, naravno laika, kako harmoniku sviraju i kako je nalazi-

mo samo u srpskoj ili, nazovimo je tako, balkanskoj glazbi?

– Harmonika je puno atraktivniji i izraženiji instrument upravo u srpskoj glazbi, dok je ona u hrvatskoj glazbi samo prateći instrument, i to u Dalmaciji, a u srednjoj Bosni i Hercegovini izraženija je i nalazimo je i u solo dionicama.

Na našem festivalu svi su harmonikaši rado viđeni, ne treba platiti kotizaciju, osiguravamo putne troškove i hranu. Ove godine još ne znam hoćemo li moći to podmiriti.

Imamo svoju stranicu na Internetu, to je stranica Pétera Mogera, glazbenika iz Dalja, koji već nekoliko godina živi u Keszthelyu i svestrani je glazbenik, zaljubljenik harmonike. On mi mnogo pomaže. Vrstan svirač, svira tamo gdje ga zovu. Živi od glazbe i popravljanja glazbala, remonta harmonika. On mi je dao popis harmonikaša koji sam nadopunio, pozvao ih, i njih 32 se prije tri godine odazvalo Harmonikijadi. Lani je festival već bio međunarodni, imali smo kao goste nadarene glazbenike, koji su svirali i narodnjake i klasičnu glazbu ...

Ove godine?

– Ove godine festival 6. i 7. listopada, imat ćemo tri kategorije: klasičnu za one koji znaju note i sviraju skladbe, balkansku kategoriju, alternativnu kategoriju i takozvane kuhinjske svirače. To su oni koji sviraju dosta dobro, ali ne žele nastupiti na gali i svirati pred publikom. Oni u grupicama ili pojedinačno sviraju na festivalu za svoju dušu. Imat ćemo i izložbu harmonika, a ove godine prvi put i burzu harmonike, stručna predavanja, čak i malu radionicu gdje se manji kvarovi na harmonici mogu otkloniti na licu mjesta ... Tu su i bogati popratni sadržaji, kulinarski, glazbeni ...

Što je danas harmonika i gdje je mjesto harmonike u hrvatskoj glazbi?

– Najvještiji i najtalentiraniji harmonikaši u Mađarskoj su naši Hrvati. Harmonika se u zabavnoj glazbi javlja kao prateće glazbalo, ona može nadomjestiti mnoge tonove koji su potrebni za rad KUD-ova. Tu ona ima svoj praktični udio jer s njom se mnogo toga može riješiti ako nemate vlastiti orkestar. Svugdje nalazimo harmoniku, u Istri, Dalmaciji, srednjoj Bosni, Hercegovini ... zastupljena je u bugarskoj, srpskoj, rumunjskoj, slovenskoj, njemačkoj, grčkoj narodnoj glazbi ... Ove godine želimo upravo u Udvar privući sve nacionalne manjine u Mađarskoj koje imaju harmoniku kao instrument u svojoj glazbenoj pratini.

Danas je najveći talent u harmonici kod Hrvata u Mađarskoj Krunoslav Agatić Kićo, on je zanesenjak koji ne vidi ništa drugo doli harmoniku, u Mohaču ima dosta nadarenih harmonikaša Hrvata, primjerice Stipo Ivanac, Ivo Pavković, Tomo Božanović. Mađari veoma vole harmoniku i dosta njih sviraju balkansku glazbu koja je zbog ritma posebno zanimljiva za njih.

Želim vam puno uspjeha s harmonikom na Harmonikijadi u Udvaru.

KANIŽA – U tome pomurskom gradu 2. rujna održan je III. Festival vina i tradicionalnog jela „dodole“. Riječ je o pučkome zalskom jelu, slično hrvatskim pomurskim „žličnakima“. Ove su godine izvrsni kaniški kuhari odlučili postaviti Guinnessov rekord. Uspjelo im je! Članovi Gastronomske udruge grada Kaniže i okolice skuhalo su 2331 porciju dodole. Upotrijebivši 505 kg krumpira, 160 kg brašna, 100 kg luka i 60 kg masti, jelo se pripremalo na golemoj tavi od osam četvornih metara. U natjecanju u kuhanju sudjelovala je i kaniška Hrvatska manjinska samouprava, i to vrlo uspješno, a u bogatom programu nastupile su i mohačke buše.

SERDAHEL – Posljednjega kolovoskog tjedna serdahelska i sumartonska mjesna samouprava konačno je izabrala ravnatelja. Sumartonska osnovna škola s četiri razreda lani se priključila serdahelskoj ustanovi i postala njezinom područnom školom. Za ravnatelja okružne osnovne škole u Serdahelu, na pet godina, izabrana je Marija Biškopić Tišler, koja je prošle godine bila vršiteljica dužnosti.

SANTOVO – Hodočašće i kulturna večer

Državno udruženje šokačkih Hrvata u Santovu tijekom rujna organizirat će jedno hodočašće i kulturni program. Kako nas je obavijestio predsjednik udruge Stipan Pančić, 10. rujna, povodom blagdana Male Gospe organiziraju hodočašće na bajsku Vodicu. Polazak autobusa je ujutro u sedam sati. Santovci će najprije sudjelovati hrvatskoj misi u osam sati, koju će u kapelici služiti fra Ivan Holetić iz Subotice, a zatim i svečanom misnom slavlju u deset sati koje će na otvorenom predvoditi dr. Balázs Bábel, nadbiskup kalačko-kečkemetski. U subotu, 23. rujna, šokačka udruga priređuje kulturnu večer na kojoj će ugostiti prijateljske KUD-ove iz susjedne Vojvodine: mađarsko društvo iz Kupusine i HKUD „Vladimir Nazor“ iz Sombora. Program će se održati u mjesnom domu kulture u 18 sati, a ulaz je slobodan.

S. B.

Županijska nagrada aljmaškom „Divan-klubu“

Odlukom županijske Skupštine, nagrada „Za nacionalne manjine Bačko-kiškunske županije“ ove godine, uz druge, dodijeljena je aljmaškom Bunjevačkom „Divan-klubu“. Prigodom Dana mađarske državnosti na svečanoj sjednici Skupštine, koja je ovaj put upriličena u parku ispred Onkoradiološkog središta u Županijskoj bolnici u Kečkemetu, nagrade, među njima i Valeriji Petrekanić Koszó, uručio je dr. László Balogh, predsjednik županijske Skupštine. Tom nas je prigodom predsjednica bunjevačke udruge podsjetila na utemeljenje i rad „Divan-kluba“, koji iduće godine slavi 35 godina postojanja.

Bunjevački „Divan klub“ u Aljmašu osnovan je 8. siječnja 1972. godine, a osnivači su Joso Petrekanić, Joso Bende, Stipan Miljački, Mišo Rudić, Adam Prikidanović, Stipan Matoš, Joso Dević, Antun Kubatov, Ivan Horvat i Marko Markulin. Svojim radom Aljmašane je zadužio pokojni Marko Markulin, koji je od 1978. sve do 2001. bio na čelu „Divan-kluba“, a od njezina utemeljenja 1994. godine i predsjednik Hrvatske manjinske samouprave. Proslava 30. obljetnice Kluba održana je 2002. godine, okupljanjem bivših i sadašnjih članova.

Radi njegovanja i očuvanja materinske riječi, običaja i predaje svekolike kulturne baštine mladim naraštajima, te buđenja i jačanja nacionalne samobitnosti bunjevačkih Hrvata, svojim radom „Divan-klub“ pridonio je bogaćenju kulturnog života grada i okolnih naselja. Sve vrijeme predstavlja i zastupa interese bunjevačkih Hrvata u Aljmašu. Sudjeluje u iniciranju i ostvarivanju odluka gradske samouprave i Hrvatske manjinske samouprave od njezina utemeljenja.

Ističe se organiziranjem već tradicionalnih priredaba: Veliko bunjevačko prelo, Dan žena, Spomen-dani Miroljuba Ante Evetovića i biskupa Ivana Antunovića, Hrvatski dan i Dani hrvatskoga jezika. Organizira izložbe, primjerice gostovanje slamarki iz Tavankuta, fotoiz-

ložba Marka Dragovca s naslovom „Groblja“ u župnoj crkvi, i drugo.

Najveći događaj u životu Kluba i naših Aljmašana bila je proslava 300. obljetnice doselidbe bunjevačkih Hrvata, priredena 1987. u nizu priredaba diljem Bačke u suorganizaciji s DSJS-om. Radi boljeg upoznavanja i njegovanja povijesne i kulturne baštine bunjevačkih Hrvata, od svog utemeljenja redovito organizira klupska predavanja. Djeluje na zbližavanju hrvatskog i mađarskog naroda. Suraduje s hrvatskim udrugama okolnih naselja, ali i drugih, primjerice s Klubom Augusta Šenoa u Pečuhu.

Zaslужan je za uspostavljanje prijateljske suradnje grada Aljmaša s Bizovcem, naseljem u matičnoj domovini, Republici Hrvatskoj. Bio je poticateljem povezivanja dvaju gradova, a ima glavnu ulogu i u održavanju te razvijanju prijateljske suradnje koja je započela još 1994. godine.

Za „Divan-klub“ vezano je i pokretanje tamburaškoga kružoka čiji je voditelj pokojni čika Joso Ribar iz Baškuta. Nakon njega tamburaše preuzima učiteljica Klara Bende. Tamburaški sastav „Bisernica“ od 2002. godine vodi Ágnes Barta. Omladinsku plesnu skupinu „Zora“, koja djeluje pod okriljem „Divan-kluba“ i Hrvatske manjinske samouprave, od 2005. radi pod vodstvom Suzane Konkoly Zeke.

Neprofitna udruga aljmaških bunjevačkih Hrvata, koja je utemeljena 15. listopada 2005., a odlukom županijskog suda registrirana 15. veljače ove godine, postaje nasljednikom Bunjevačkog „Divan-kluba“, koji zapravo nikada nije bio registriran, kao ni većina naših klubova i udruga, a za predsjednicu je izabrana učiteljica Valerija Petrekanić Koszó, ujedno predsjednica Hrvatske manjinske samouprave.

Županijska nagrada, priznanje je svim bivšim i sadašnjim članovima „Divan-kluba“, a time zapravo i cijeloj zajednici bunjevačkih Hrvata u Aljmašu.

S. Balatinac

Topao sunčan dan osvanuo je u Martincima 2. rujna kada je u organizaciji mjesne i hrvatske samouprave, na čelu s načelnikom Pavom Gujašem, priređen tradicionalni seoski dan, ujedno i Hrvatski dan. Martinčani su nedavno slavili „bučuru“ Štefana kralja, i tada je selo

Dan sela u Martincima

bilo živnulo. Ali seoski dan to je nešto drugo, to je također prilika za druženja oko zajedničkih sadržaja, u prvom redu hrvatskoga karaktera, i za okupljanje starih prijatelja Martinčana i Hrvata iz cijele Podravine. Organizatori su se pobrinuli kako bi se sve odvijalo u najvećemu mogućem redu, a nisu izostali ni visoki gosti, među njima generalni konzul Republike Hrvatske u Pečuhu Ivan Bandić, parlamentarni zastupnik i sigetski gradonačelnik József Pajzs, zastupnik seoske samouprave i predsjednik martinačke poljoprivredne zadruge Mišo Silović, a i mjesni župnik Nándor Nagy nazočio je svečanomu folklornom programu u ranim prijepodnevnim satima, na prostoru ispred velike športske dvorane i zgrade seoskog poglavarstva. Sveta misa na hrvatskom jeziku održana je u seoskoj crkvi koju su napunili stariji Martinčani u hrvatskoj molitvi i pjesmi.

Prije podne prošlo je u nizu programa u kojima su uživali najmlađi, te u kuhanju. Natjecalo se više ekipa koje su pokazale svoje kulinarsko umijeće, ekipa granične službe, ekipa nastavnika seoske škole i ekipa mladih Martinčana. Najteže je bilo ocjenjivačkom sudu na čelu s generalnim konzulom da izabere od ukusnih

najukusnije zalogaje, i oni su se ipak odlučili za ekipu granične službe i njihov perkelt koji je bio sjajan. Svi sudionici natjecanja u kuhanju primili su prigodne diplome i nagrade sjećanja. Načelnik sela zahvalio je i natjecateljima koji su pokazali svoje umijeće na motorima. Pečuški dogradonačelnik Tibor Gonda pobrinuo se kako bi najmlađi uživali u zračnome gradu, a seoski poduzetnici za iznimno bogatu tombolu koju su marljive Martinčanke prodavale od ranog posli-

jepodneva, a koja se izvlačila neposredno pred početak seoskog bala, za čije su se raspoloženje pobrinuli Podravski muzikaši iz Pitomače. U folklornom programu na seoskoj pozornici pečuški „Tanac“ u nešto više od sat vremena sa svojim orkestrom pokazao je izuzetno plesno umijeće i ljepotu pjesme i plesa podravskih, bunjevačkih i bošnjačkih Hrvata. Nije izostala ni utakmica na nogometnom igralištu u Cretiću gdje su se susrele martinačka i kukinjska momčad, koje zajedno igraju u županijskoj ligi. Vaša novinarka na balu nije ostala, ali poznavajući vesele Podravce koji se ne predaju ni kada zora svane, vjerujem i čujem kako su Podravski muzikaši dobro zabavljali sve koji su ih došli poslušati.

Renata Božanović – bpb

József Pajzs i martinački načelnik Pavo Gujaš

Luka Laić

Obraćajući se nazočnima, parlamentarni zastupnik József Pajzs naglasio je svoje hrvatsko podrijetlo. Njegova je majka rođena u zalskom Sumartonu, i do 12. godine znala je samo hrvatski jezik, koji i zastupnik Pajzs dobro poznaje i ponosi se time. Naglasio je kako su poznate teškoće i gospodarski problemi ovoga područja, nezaposlenost ..., ali se nada kako će izgradnja suvremene ceste donijeti boljitak i ovom naselju (naseljima), te povezati ovo područje s razvijenim dijelovima zemlje

Susreti književnika

Rovinjско Hrvatsko kulturno društvo „Franjo Glavinić“, u suradnji s tamošnjim ogrankom Matice hrvatske, organizira od 19. do 21. listopada Treće susrete književnika hrvatskih manjina u susjednim zemljama s književnicima u Republici Hrvatskoj. Susretima organizatori nastoje poticati književno i drugo stvaralaštvo hrvatskih manjina, pridonijeti približavanju Hrvata u tuđini domovini podrijetla, pospješiti praćenje njihova života u sredstvima priopćavanja i tako privući pozornost domaće javnosti na probleme manjina te pokazati kako danas hrvatske manjine nisu na rubu zanimanja matičnoga naroda. Iznimno mjesto u duhovnoj sferi i ulozi povezivanja i integriranja manjina imaju upravo njezini književnici, koji promičući ljepotu umjetnosti riječi i čuvajući bogatstvo vlastita jezika, postaju stožerna mjesta narodne opstojnosti, svijesti o pripadnosti i zaštite kulturne raznolikosti. Na ovogodišnjim susretima pribivat će vrsni znalci o problemima manjina, poznata književna imena hrvatskih manjina iz susjednih zemalja. Bit će održan niz okruglih stolova: književnost između dviju domovina, veze i prožimanja između urođenih i matičnih kultura i jezika, europski standardi i hrvatska praksa u tretiranju kulturnih i jezičnih raznolikosti, nameće li Europa Hrvatskoj takve standarde zaštite manjina koje sama niti ima niti poštuje? U programima susreta predviđaju se stručna i znanstvena priopćenja, nastupi gostujućih i domaćih književnika, razgovori s istaknutim intelektualcima, znanstvenicima i društvenim djelatnicima.

Kolonija književnika u vojvođanskoj Kanjiži

Od 6. do 9. rujna u vojvođanskoj Kanjiži održava se tradicionalna 54. Kolonija književnika koja ima svoju dugu povijest od 1952. g. do danas, održava se svake godine zaredom, okupljajući književnike koji stvaraju na području Vojvodine, i to na mnogim jezicima. I ovogodišnja Kolonija zamišljena je kroz niz književnih i prevoditeljskih radionica, susreta s učenicima u školama kanjiške općine, susreta pjesnika s publikom – „Licem u lice“, a nisu zaboravljene ni stvaralačke radionice: mogućnosti uporabe računala, sociografska radionica, književne večeri, a jednako tako ni savjetovanje na temu Odgovornost književnika u suvremenome svijetu. Neke su to od zanimljivih natuknica ovogodišnje 54. kolonije književnika u narečenome gradu kojoj će pribivati i dvoje književnika i prevoditelja iz redova hrvatske zajednice u Mađarskoj, Janja Prodan i Stjepan Blažetin.

Iz jugoslavenskih dokumenata o revoluciji 1956.

Staljin nije trpio Rákosija

O sudbini Mađarske revolucije 1956. godine, te o sudbini njezinih rukovoditelja, poglavito Imrea Nagya, rješavalo se na dogovorima između Hruščova i Tita na Brijunima, u tijeku noći od 2. na 3. studenoga 1956. godine.

U povodu 50. obljetnice revolucionarnih zbivanja, kada se socijalistički lager počeo raspadati, mađarska Vlada pod vodstvom predsjednika Nagya bila je za demokratizaciju zemlje, višestranački sustav, utemeljenje radničkih savjeta, za izbor jednog sasva drugog puta – kao što ćemo kasnije vidjeti – nego što je socijalistički, a nije bio to put koji je odabrala Jugoslavija, na čelu s Titom.

Da se znatno kasnije nakon tih događaja mogla uspostaviti demokracija u Republici Mađarskoj i u drugim zemljama pod sovjetskom okupacijom, ključnu je ulogu odigrala Mađarska revolucija 1956. godine, na čelu s Imreom Nagyem. U našoj seriji prisjetit ćemo se na junačko držanje Imrea Nagya, koji nije odustao od svojih načela, stavova i težnji. Na temelju jugoslavenske arhivske građe osvrnut ćemo se na one nepoznate događaje koji su se odigrali iza kulisa.

Veljko Mićunović, jugoslavenski veleposlanik u Moskvi, pokraj Kardelja, Rankovića, a s ruske strane i Maljenkova, također je sudjelovao razgovorima, kamo su sovjetski rukovoditelji pristigli zrakoplovom, a u najvećoj tajnosti. Pribilješke, odnosno nikakav zapisnik, u ovome slučaju, nije mogao biti vođen, te ih je Mićunović skicirao 3. studenoga pa ih je redigirao 6. studenoga 1956. godine.

Uostalom, na razgovorima bilo je riječi i o Mátyásu Rákosiju. Mićunovićeve smo navode naknadno ijekavizirali i pohrvatili.

„Hruščov psuje Rakošija, zatim napada i psuje najgorim riječima Gereu koji (je) izabran za sekretara i pošao na odmor na Krim, a zatim u Jugoslaviju. (Da se na Krimu susretne s Titom, a posjet Stranke mađarskih trudenika na čelu sa Ernő Gerőem, prvog sekretara, održan je od 17. do 22. listopada 1956. godine u Jugoslaviji, te drugog dana je izbila Mađarska revolucija u Budimpešti – opaska autora.) Rakoši se javljao u Moskvu „da pomogne“ u Pešti. Hruščov mu (je) rekao da može ići dolje ako je spreman da ga tamo narod objesi. Rakoši tražio (je) telefonsku vezu s Peštom. Sovjetski telefonista odbio mu dati vezu. Maljenkov kaže da se telefonista pokazao zrelijim političkim čovjekom od Rakošija. Taj elementarne stvari ne razumije, idiot.“

„Hruščov u drugom dijelu razgovora, kao i obično kada razgovara s Jugoslavenima i

kada želi da ih odobrovolji, kao da im čini neke koncesije, govorio je negativno o Staljinu. Ovoga puta birao je anegdote iz Staljinovog odnosa prema Rakošiju, kojega navodno Staljin nije trpio i nije mu vjerovao. Rakoši dolazi na odmor u SSSR (Crno More – Kavkaz) kada i Staljin, ovome to bilo sumnjivo i rekao da će ga odučiti od toga. Prvom (je) prilikom Staljin natjerao Rakošija da popije pretjerano velike količine alkohola, no Rakošiju se nije ništa desilo. Rakoši (je) toliko imitirao Staljina da je u svom kabinetu u Budimpešti dao da mu se naprave čelična vrata i još nekakvi oklopi da se sačuva od atentata. Hruščov i Maljenkov završavaju da Rakoši nije imao niti danas ima elementarnih pojmova o tome kako je trebalo raditi, da je on sa Staljinom skuvao u Mađarskoj kašu koju oni moraju danas jesti.“

Đuro Franković

Trenutak za pjesmu

Iz naše književno-povijesne baštine

Pisma od Stipanke

Grmi, tutnji, noć je teška, tavana,
sva se trese Raškovića ravna,
pa Debrina i još Pašarina.
Na livade stado je ovaca,
sto ovaca, manje jaganaca.
Kraj nji samo čobanče je mlado,
Šarko čuva i njega i stado.
Sanak njega davno oborio,
i straote opet je usnio.
Kad aluga za goricu ode,
evo k njemu snajka u poode,
pa ga budi, u čelo ga ljubi.
„Diž’ se, ranko, čobanče Stipanko!
Sunce već se dobrim uzodalo,
sjajem zlatnim zemlju ogrijalo.“
Čoban njoje tužno odgovara:
„Ostavila mene moja snaga –
ne možem se dići, snajko, draga.
Tri su vile noćas mi mučile
i u krvi mene ostavile.“
„Znaš li, ranko, ko su one bile?“
„Dobro znadem, bolje da ne znadem.
Prva vila moja majka bila,
druga vila moja sestra bila,
treća vila moja ljuba bila.
Majka moje oče je vadila,
sestra mi je srdašce izbola,
ljuba jim je svičicu držala.“

Kazivačica: *Anica Blažev Saračeva*
(Santovo, 1911.)

Zapisaio: *Živko Mandić*

Iz povijesti hrvatskoga tiska u Mađarskoj

József Antall primio rukovodioce manjinskih i etničkih organizacija

Ni toga još nije bilo. Predsjednik Vlade Republike Mađarske József Antall je 24. travnja u svojem kabinetu u Parlamentu primio rukovodioce organizacija nacionalnih manjina i etničkih skupina u Mađarskoj. Prilikom razgovora – na kojem je Hrvate zastupao predsjednik SHM Đuro Franković – mađarski premijer je detaljno govorio o vladinim namjerama o unapređenju narodnosne politike i o predstojećem zakonu o nacionalnim i etničkim manjinama. Tom prilikom je izdat vladin stav o narodnosnoj politici, koji donosimo u cjelini.

Vlada Republike Mađarske smatra svojom istaknutom zadaćom rješavanje problema domaćih nacionalnih i etničkih manjina prema evropskim normama i principima. U vezi s tim zadaćama izdajem slijedeći

STAV

1. Problematika nacionalnih i etničkih manjina je proizvod novije povijesti. Nacionalni osjećaj se pojačao usred društvenih i privrednih procesa u XIX. stoljeću i tada su stvorene – razbijajući okvire pojedinih monarhija – nacionalne države. Ovaj proces je svoj vrhunac dostigao mirovnim ugovorima nakon prvog svjetskog rata, koji su, međutim – samovoljnim povlačenjem političkih granica – prouzrokovali, već u razvijenim okolnostima, nove narodnosne i etničke probleme.

2. Rješavanje problema domaćih nacionalnih i etničkih manjina, njihovo stavljanje na normativne i institucionalne temelje, razrada garancija – preduvjet su našega evropskog članstva. Način i sadržina njihovog rješenja će utjecati podjednako na unutrašnjopolitičku situaciju i na naše međunarodne veze.

3. Republika Mađarske se pridržava principa helsinškog zaključnog dokumenta, ne želi nasilno mijenjati granice, nego se zalaže – poštujući političke granice – za njihovu otvorenost.

4. Odbacujući bilo koji oblik asimilacije, Republika Mađarska je zainteresirana u jačanju svijesti zajedništva nacionalnih i etničkih manjina, u očuvanju nacionalnog identiteta, odnosno u tome da slobodno održavaju veze s matičnim zemljama i nacijama. Vlada je uvjeren da se pored osiguranja općih ljudskih prava, položaj manjina može srediti osiguranjem prava „za narodne skupine“.

5. U skladu s ustavnim propisima i sistemom parlamentarne demokracije potrebno je riješiti parlamentarno zastupništvo manjina, što je ostvarivo modifikacijom zakona o izbornom pravu, a privremeno putem ombudsmana.

6. Uključivanjem zainteresiranih organizacija što prije treba sastaviti zakonski nacrt o nacionalnim i etničkim manjinama. Polazeći od namjere da i ubuduće dosljedno provodi politiku zasnovanu na navedenim principima, vlada Republike Mađarske moli organizacije nacionalnih i etničkih manjina da putem svojih predstavnika sudjeluju u rješavanju problema čime bi dali znatan doprinos za stvaranje unutrašnjeg konsenzusa i razvoju međunarodnih veza. Osim toga, treba imati u vidu izjednačenje objektivnih teškoća koje proizlaze iz narodnosne biti i garantiranje „prava više“ za stvaranje jednakih šansi.

József Antall v. r.
(Hrvatski glasnik, 2. svibnja 1991., br. 1, str. 5)

Mohačka bitka 29. kolovoza 1526. godine

Tijek Mohačke bitke opisali su mnogi povjesničari, istaknuti književnici i očevici.

Stjepan Brodarić (oko 1470. – 1539.), kroničar tog događaja, u svom djelu *Istiniti opis (De conflictu hungarorum cum turcis ad Mohatz verissima descriptio)* tiskanom 1527. g. u Krakovu, prvi je autor koji daje opis tragičnih i sudbonosnih događaja otprije 480 godina, kada je turska vojska na mohačkome bojnopolju nanijela katastrofalni poraz ugarskoj vojsci, uslijed čega će na jednom dijelu Ugarske Osmanlije očuvati svoju vlast 150 godina. Brodarićevo djelo memoarskog je karaktera, a prevedeno je na mađarski i hrvatski jezik. Brodarić objektivno sagledava događaje kojima je prethodilo nesuglasje unutar mađarskih i hrvatskih velikaša.

Antun Vrančić (1504. – 1573.) namjeravao je napisati povijest svoga stoljeća, no njegov ambiciozni plan nije ostvaren – smrt ga je omela u tim pokušajima. Pojedinačna djela ostavio je za iduća pokoljenja. U svoj rad *Pisma (Epistola)* unosi legende, narodna vjerovanja, historijske pripovijetke i novele. Tragične događaje prati, promatra gledanjem malih ljudi svoga vremena.

Đuro Sremac (1480. – 1548.) bio je na dužnosti kapelana u dvoru Ivana Zapolje. O mohačkim događajima objavljuje *Memoar o propasti Kraljevstva Ugarske (Epistola de perditione Regni Hungarorum, 1545. – 1547.)* sastavljen u narodnom duhu. Mnoge crte u načinu njegova prikazivanja događaja slične na kasnije junačke pjesme naše usmene književnosti.

Ivan Tomašić u svome djelu *Chronikom breve Regni Croatiae* (1561.) detaljno opisuje tijek bitke na mohačkom polju, kobnoga kolovoza 1526. g., u kojoj su poginuli hrabri mađarski, hrvatski, poljski vitezovi.

Anonimni hrvatski pjesnik *Počinjne razboj i tužba kralja ugarskoga* u više od trista stihova opisuje tragediju, a počinje svoje pučko pjevanje tužbom, odnosno, monologom kralja Ljudevita II.

Bitka je bila važna i za pučke kazivače koji često i ne historijski opisuju događaje, tako u zapisanoj bugarštici i Janko Sabinjan, tj. János Hunyadi, koji, eto, „našao se“ na bojnopolju, premda je preminuo već znatno prije, 1451. g.

Tanko platno b'jeljahu Dunavke mlade djevojke,
Tuda Janko projezdi, vojvoda, na konju dobru,
Ter ih stade pitati Ugrine vojvoda Janko:
„Što je graja postala na lijepu Muhačevu,
Al' se žene junaci, al' se čedo porodilo?“
„Nit' se žene junaci, ni se čedo porodilo,
Turci vojsku razbiše na l'jepom Muhačevu,
Sa polja mi, eto, bježe Ugričići izranjeni,
Na drumu ih dočekiva on, Vlatko Mladenoviću,
Ter im grabi oružje i junačke konje dobre.“

Jošte njima govori vojevoda Ugrin Janko:

„Nu mi časom kliknite Mladenovića tega Vlatka,
Njemu l'jepo kažite jeda bi vam on vjerovo:
Ovud konja projezdi jedan ranjen Ugričiću,
Pod njime je vran konjic kako od gore b'jela vila,
Na bedri mu oštra korda sva u srebru skovana,
Na glavi mu junaku kaciga i b'jelo perje,
Perje mu je priklilo junačke pleći.“

Đuro Franković

Bogatstvo

Orkestar Vizin

ZAGREB – Stručni timovi Ministarstva znanosti, obrazovanja i športa izradili su Europsku jezičnu mapu, osobni dokument za (samo)vrednovanje učenja stranih jezika na temelju kojih će ubuduće učenici svoja postignuća u stranim jezicima moći mjeriti prema europskim standardima. Riječ je o zbirci dokumenata i podataka koji svjedoče o stupnju znanja nekog stranog jezika. Cilj Europske jezične mape jest poticanje učenja stranih jezika u Europi i u Hrvatskoj. U novi dokument učenici sami unose podatke o znanju stranih jezika i poznavanju stranih kultura primjerenih svojoj dobi, što – smatraju u Ministarstvu znanosti – pridonosi izgradnji multikulturalnoga društva. Jezična mapa temelji se na jezičnim normama opisanim u Zajedničkom europskom referentnom okviru za jezike: učenje, poučavanje, vrednovanje Vijeća Europe. Ujedno je riječ o dokumentu koji daje jedinstvenu mogućnost vrednovanja jezičnih postignuća usvojenih u formalnome školskom i neformalnom izvanškolskom obrazovanju. Prvi primjerci jezične mape u knjižarama u Hrvatskoj naći će se početkom listopada. Europski jezični portfolio, iako izvorno dokument Vijeća Europe, jedan je od pet sastavnih dijelova Europassa, dokumenta Europske komisije za poticanje mobilnosti i cjeloživotnog učenja u Europi. [M. Lilek]

KEMLJA – Hrvatska manjinska samouprava dotičnoga sela je ljetos odlučila da na svoj Hrvatski dan neće pozvati grupe iz drugih mjest, nego će se u familijarno-seoskom krugu spomenuti jubileja Mate Meršića Miloradića. Zato će biti 17. septembra, nedilju, celebri-rana maša zadušnica u čast gradišćanskoga velikana, a tajedan dan kasnije, 22. septembra, petak, uvečer mjesni aktivisti, folkloriši skupa će položiti vijenac u mjesnom cimiteru na Miloradićevom grobu. Od 18 uri početo ide šareni folklorni program mališanov iz čuvarnice, školarov ter odraščeniha jačkarov i tančoše. Kemlja – Predsjednica Hrvatske manjinske samouprave Marija Nović-Štipković od županije ispisanom naticanju „Rodni kraj“ dostala je drugo mjesto. Kako nam je rekla pedagoginja u mirovini i vjerna istraživačica mjesnih kinčev, nje djelo od kih deset stranic ovput se bavi hižnimi imeni i nadimki u rodnoj joj Hrvatskoj Kemlji. Ova vridna zbirka automatično krene i na državno etnografsko naticanje. Večljjetno marljivo djelovanje bivše učiteljice je posebnim darom zahvalila i kemljanska samouprava. Po riči Marije Nović-Štipković, sada djela još na jednoj ogromnoj temi; sabira povidajke grobnih križ ter hrvatske grobne natpise u Kemlji.

Zajednički projekti – budućnost povezivanja

Ulazak u Europsku uniju pomurskim je Hrvatima dao nov polet u traženju veza preko granice. Razni projekti za prekograničnu suradnju omogućili su bolje povezivanje s matičnom domovinom, otvorili su nekoć postojeće kanale. Još lakšu komunikaciju preko granice donijele su europske težnje Republike Hrvatske. Postupno su i na desnoj obali Mure shvatili da dobri zajednički projekti urode plodom. Tako su ostvareni programi među županijama, gradovima i općinama.

Načelnik općine Donje Dubrave Marjan Varga shvatio je mogućnosti europskih fondova i često tražio pomoć, suradnju od čelnika pomurskih naselja. Općina Donja Dubrava kao partner sudjelovala je u više projekata što su ih predale mađarske općine. Suradivala je s naseljem Sepetnikom, Serdahelom u organiziranju obrtničkih sajmova, a ovaj put će biti sudionikom projekta koji će se ostvariti u Mlinarcima. Posrijedi je projekt za pripremu stručnih djelatnika za pisanje europskih projekata. Seminar će se održavati u Strukovnom i osnovnom obrazovnom središtu u Mlinarcima za 20 osoba iz Pomurja te pet iz Međimurja.

Načelnik općine Donje Dubrave razmišlja i o drugim mogućnostima suradnje. Njegov je veliki san da se ostvari turistički program uz obalu Dravu. Upravo zbog toga potkraj ljeta pozvao je stručnjaka za europske natječaje Lászlóa Odora da pogleda mogućnosti na tome području i pomaže u planiranju projekta.

Mala je ekipa pozvana na prekrasan izlet na Dravu, odnosno na plovidbu njome, a usput je g. Varga predstavljao turističke mogućnosti tog područja.

Kod Donje Dubrave nalazi se hidroelektrana, njezino bi djelovanje bilo poučno učeničkim skupinama, a također i ekolozima pri promatranju utjecaja elektrane na prirodni okoliš. Stari tok

Drave bogat je prekrasnim biljnim i životinjskim svijetom, ponajvećma pticama. Za ljubitelje prirode to je raj, a ljepota obale sa sivim kamenjem i pijeskom nudi ugodno ozračje, slično moru. Na pješćanoj dravskoj obali postavljen je odbojkaški teren, a da putnici ne bi gladovali, označena su mjesta za pečenje slanine, mesa ili čega drugoga.

Na toj rijeci prije 60 godina bilo je 150-ak ispi-rača zlata. Danas taj stari zanat njeguje samo mladi Robert Nestić i njegov prijatelj Vladimir Štefić. Oni su ispiranje zlata naučili od starijih ljudi, kupili su njihove alate, a neke su i sami izradili, pa kad imaju vremena, odlaze čamcem na ispiranje. Često prikazuju cijeli tijek ispiranja zlata, kako će iz vode žuto zlato dospjeti u malu vagu. Kažu da svugdje ima zlata po Dravi, no najviše kod Dubrave i kod Legrada.

Načelnik bi u izlet utkao i prikaz ispiranja zlata, a kaže da ima još niz drugih zanata duž Drave koji bi bili zanimljivi izletnicima i školarcima. Obala Drave vrlo je pogodno mjesto za šatorovanje. Osim prirodnih ljepota tu se mogu naći i povijesni spomenici. Na dubravskoj strani podignut je spomenik u čast Novoga Zrina i Nikole Zrinskog, gdje se svake godine održava priredba, polažu vijenci uz nazočnost Zrinske garde.

Miran tok rijeke nije opasan ni za djecu ni za plovidbu. Nedaleko od rijeke nalazi se i golfsko igralište i pivovara smeđeg piva. Sve je to turistima vrlo privlačno.

Tijekom kratkog putovanja na Dravi zacrtani su novi planovi među kojima je organiziranje zajedničkog izleta pomurske i međimurske djece. Uspije li ovaj projekt, ostvarit će se još jedna suradnja, koja pomaže očuvanju jezika i samosvojnosti naše djece.

Beta

Dan Hrvatov u Gornjem Četaru

Za hladnim, godinastim svečevanjem Ugarske revolucije, jedan dan kasnije, 13. augustuša, nedilju, se je i sunce nasmijalo na Gornji Četar. Ovako su u većem broju prošli i selčani na hrvatsku mašu. U četarskom domu Božjem, kako je rekao Miško Horvat, dar tomu jur 20 ljet da je celebriran crikveni obred na materinskom jeziku. Dopodne je završeno s posvećenjem spomenika za pale junake u I. i II. svitskom boju. Zatim su mješćani bojsek za sobom ostavili tugu i na ulici, pri gusti štacija su dočekali veselu povorku folklorošev. Nukano je ovde vino, sok, poharaji, kolači, a pri neki hiža je hrvatska zastava jur iz daleka vabila goste. Putnja vrata su se otprla, ljudi su mahali na ulici, svaki se smijao u obluki, na dvoru. Bojsek je svetačnije i sladje zvučalo još i „Dobar dan!” od nepoznatih došljakov. Takovo marširanje folklornih grup neki pametu da je bilo prlje dvajset ljet u selu. Glasi mnoštva su zatim ugodnim žužnjanjem napunili šator, doklje se nij začeo kulturni program. HKD Gradišće iz Petrovoga Sela je predstavilo Žetvene običaje, a pjevački zbor Djurdjice iz Sambotela je izjačio poznate gradišćanske jačke. Atraktivni elementi plesa iz Banata u izvedbi petrovskih dičakova i mužev veljek su se našli u burnom aplauzu gledateljev. Mjesna školska solistica Ana Poljak, ka je lani jačila u Slavenskom Brod-festu u otkrivanju školskoga naticanja u jačenju GRAJAM, i ovput je oduševila publiku. Mladi tamburaši „Žice” iz

Hrvatskoga Židana, s interpretacijom Marka Šteinerja, bili su isto tako zanimljiva glazbena točka ovoga programa. Petrovišćani su ovput oživili još staru Bartoševu koreografiju, ki je takaj bio nazoči i pažljivo je sprohadjao tančenu igru, koja je bila za njega gvišno napunjena s najlipšimi spominki iz peštanskih časov. Nardarski rutinirani zbor, koji u zadnje vrime jako čuda nastupov ima i redom dobije nove pozive, jedan je od najautentičnijih korusov u našoj regiji. A kad se jaču domoljubne, ljubavne pjesme, te znaju jako diboko zgrabiti srce. Za programom se je još dugo pominkalo, družilo, jačilo na mjesti dvodnevnih svečevanj, a uz petroviskoga Timar-trija je poduženo veselje i u noći.

-Tiho-

Ovako je izgledao doček folklorošev pri svaki seoski štacija

Nardarski trio

Ovakove povorke nij bilo u selu kih 20 ljet

Rimski carski kipovi u Metkoviću

Svjetski vrijedan Arheološki muzej Narona u Vidu kraj Metkovića – koji će potkraj godine trajno udomiti najznačajniju skupinu rimskih carskih kipova iz 1. stoljeća, (senzacionalno otkriće hrama Augusteum Narone dr. Emilia Marina iz 1995. godine), a čiju dovršenu suvremenu muzejsku zgradu po projektu arhitekta Gorana Rake je svečano javnosti predstavio ministar kulture mr. Božo Biškupić u utorak, 1. kolovoza – pokazatelj je zahuktalih aktivnosti države oko kapitalnih projekata kulture. Činjenice, kao što bi rekli američki novinari, govore same za sebe. Pred ulaskom Hrvatske u europsku obitelj, Ministarstvo kulture gradi muzeje koji će bez sumnje postati izvanredno privlačna kulturno-turistička odredišta. Dakle, zahvaljujući vrlo promišljenoj strategiji razvoja muzejske djelatnosti, u Hrvatskoj su u izgradnji privlačni Muzej pračovjeka u Hušnjakovu (Krapina) u obliku pužnice, a u pripremi je i izgradnja Muzeja za podvodnu arheologiju u Zadru, koji će uz već postojeći Centar za podvodnu arheologiju skupljati informacije o istraživanjima i predstaviti arheološku baštinu. Osnovan je i Arheološki muzej u Osijeku koji će predstaviti drevno slavensko blago, te Muzej antičkoga stakla u Zadru za koji uopće ne treba sumnjati da će biti senzacionalan. Lani je otvoren prekrasni Muzej sakralne umjetnosti u Trogiru. U tijeku su pripreme za osnivanje muzeja Domovinskoga rata, Muzeja Marka Pola na Korčuli, Muzeja hrvatskog iseljništva, Muzeja sakralne umjetnosti u Splitu te Muzeja moderne i suvremene umjetnosti u Rijeci koji će u starim industrijskim zdanjima Rikarda Benčića ugostiti remekdjela moderne i suvremene umjetnosti. Dakako, na Bundeke u Novom Zagrebu zahuktala je gradnja najvažnijega hrvatskog Muzeja suvremene umjetnosti (MSU) na koji se čekalo više od 30 godina. U tom će zdanju, nalik na meandar, po projektu arhitekta Igora Franića, biti smještena kapitalna djela hrvatske i svjetske suvremene umjetnosti skupljana pola stoljeća. Oba muzeja u Zagrebu i Rijeci trebala bi postati važnim srednjoeuropskim zdanjima koja će privlačiti europske „kulturne nomade”, ugostiti strane izložbe i predstaviti nacionalno likovno blago.

U vrlo povoljnome globalnom medijskom otkriću Hrvatske kao zemlje osobitih prirodnih i kulturnih ljepota, ovakva strategija razvoja Ministarstva kulture nije mogla biti bolja za budućnost hrvatske kulture i muzejske djelatnosti koja je danas u svijetu jedan od najvažnijih turističkih izvora prihoda. I u Parizu, i Beču, i Londonu, pa zašto ne i u Hrvatskoj?

DRUŠTVO HRVATSKIH
KNJIŽEVNIKA, Zagreb i
ZIRAL – ZAJEDNICA IZDANJA
„RANJENI LABUD“, Mostar

raspisuju

NATJEČAJ
za dodjelu književne nagrade
„**FRA LUCIJAN KORDIĆ**“

Za književnu nagradu „**Fra Lucijan Kordić**“ prijavljuju se književna djela objavljena u razdoblju 1. rujna 2002. do 1. rujna 2006., a dostavljaju se u **tri primjerka** stručnom povjerenstvu pri **Društvu hrvatskih književnika, 10000 Zagreb, Trg bana Jelačića 7/1, najkasnije do 20. rujna 2006.**

Književnim djelom koje se natječe za nagradu smatra se: zbirka pjesama, roman, zbirka pripovijedaka, zbirka novela i zbirka putopisa, a tematski, na bilo koji način, obrađuje život Hrvata izvan domovine.

Nagrada iznosi 3.000 CHF (tri tisuće švicarskih franaka) i bit će dodijeljena na **Blagdan sv. Franje – 4. listopada 2006.**

Pokraj jezera

U Salanti je prije nekoliko godina seosko poglavarstvo odlučilo uložiti u gradnju umjetnog jezera u selu. Pokazalo se to ispravnim korakom, dobiveno je mjesto za odmor i šetnju, na kojem se mogu okupiti seljani prilikom seoskih i inih svečanosti. Tako je bilo i ove godine 2. rujna kada su Salančani slavili svoj tradicionalni Dan sela, i to upravo pokraj spomenutoga jezera. Seosko poglavarstvo, na čelu s načelnikom Zoltánom Dunaijem, čekalo je na proslavu i sve Salančane koji danas ne žive u selu. Bilo je brojnih sadržaja, našlo se za svakoga ponešto, od najmlađih do najstarijih, a nisu izostali ni nastupi folkloriša pa tako ni KUD Marica. Navečer je održan bal gdje je svirao poznati sastav Podravka iz Martinaca.

SAMBOTEL – Društvo Hrvatov u Sambotelu, Gradske manjinske samouprave Hrvatov, Nimcevi, Slovencevi i Romovi ter Kulturno društvo Slovenev „Agustin Pavel“ i Društvo „Hárofit“, 9. rujna će održati Dan narodnosti u sambotelском Škanzenu.

Dičji tančoši iz Erdelja na petroviskoj bučuri

Na inicijativu Svitskoga saveza Ugrov, na protuliče 2003. ljeta ona gradišćanska naselja na zapadu Ugarske ka su za Trianonskom pogodbom najzad vraćena k domovini, uspostavila su kontakte sa seli slične sudbine u Erdelju, ka pripadaju dolini Fekete-Körös. Zahvaljujući toj vezi, na početku ovoga ljeta je s predstavnik Svitskoga saveza Ugrov i gradišćanska delegacija (načelnik Hrvatskih Šic ter notaruš, a i prvak Petrovoga Sela) mogla pohoditi značajno ugarsko selo Köröstárkány, ko broji kih 1100 stanovnikov i je 95% naseljeno s Ugri. U Vasvár je 18. augustuša dospila dičja folklorna grupa iz njeve osnovne škole, i samo od sebe je razumljivo da su bila dica pozvana i u Petrovo Selo. Nediľju, 20. augustuša, iako je bila bučura u dotičnom selu, kulturni dom se je napunio s gledateljki ki su bili znatiželjni na školski program, a sa svojim dobrovoljnicima

dari su potpomagali i daljnji opstanak ovoga društva. Kako smo čuli od voditelja grupe Ferenc Gábora, plesači se vježbaju samo od par tajeđni, ali toliko su se naučili da su sa svojim jačkama i malim spektaklom zaistinu uspjeli razveseliti petrovisku publiku. U narodnu nošnju obličene divičice i dičaki najprije su nam odjačili par domaćih pjesam na prekrasnom ugarskom jeziku, a zatim su predstavili šalne kusiće i vridne običaje ugarske svadbe s Köröstárkány. Ki su došli, poslije programa su zadovoljni prošli domom, jer kako smo to čuli i od petroviskoga poglavara Mikloša Kohuta, ovoj dici je još teže izvan naših hatarov sačuvati ono najdraže, jezik i pripadnost, nego nam, Hrvatom u Ugarskoj. Daleki gosti su bili obilno pogošćeni i ufamo se da je najmlađim iz Köröstárkány bio upravo onako veliki doživljaj boravak u Pinčenoj dolini kot i nam njeva predstava na petroviskoj pozornici.

-Tiho-

Foto: Mikloš Kohut

Milutin Gažić (1921. – 2006.)

U 86. godini života, 15. srpnja, u Pečuhu je umro umirovljeni ravnatelj osnovne škole podravskog sela Starina.

Svoj učiteljski rad započeo je u Santovu. Godine 1954. premjestili su ga u starinsku osnovnu školu gdje je u predmetnoj nastavi predavao povijest, hrvatsko-srpski jezik i književnost, a 1955. g. imenovan je ravnateljem škole; tu zadaću obavljao je do odlaska u mirovinu.

Bio je jedan od onih naših prvih narodnosnih učitelja koji su se u ono vrijeme našli na terenu u vrlo teškim okolnostima. Mnogo je radio na podizanju razine nastave materinskog jezika. Sposobnijim učenicima predlagao je da se prepišu u pečušku školu koja se onih godina također borila za

svoj opstanak. Tako se iz starinske škole svake godine upisalo nekoliko učenika u pečušku školu, koji su svoje školovanje nastavili u budimpeštanskoj gimnaziji.

Osim školskih obveza radio je za selo i kao član ondašnjeg tzv. savjeta. Godinama je aktivno sudjelovao i u radu DSJS-a.

Pokopan je u najužem krugu ožalošćenih, uza suprugu Mariju u šeljinskome groblju. Žalosti nas što nismo imali mogućnosti staviti struk cvijeta na njegov grob i ispratiti ga na posljednji put.

Mi, njegove bivše kolege, učenici i roditelji, ovim putem se opraštamo od ravnatelja Milutina.

M. Gergić

Tu je rujan

Rujan je najljepši mjesec za one koji su zaželjeli svoje prijatelje, suučenike. Nakon završenih školskih praznika s veseljem pričaju jedni drugima kako su proveli ljetne dane dok su im knjige spavale negdje u kutu.

RUJAN je deveti mjesec u godini i ima 31 dan. To je mjesec u kojem počinje jesen. Prvi je dan jeseni 23. rujna. Toga dana noć i dan traju jednako 12 sati.

U hrvatskom jeziku postoji mnogo narodnih naziva za mjesece u godini. Nazivi koji se danas rabe prihvaćeni su u doba ilirskog pokreta, kada je časopis Danica 1837. g. pozvao rodoljube da prihvate predložene nazive prema nazivima mjeseci u Reljkovićevu „Kućniku” iz 1796. g. i Kanižličevoj „Roza-liji” iz 1780. g.

Najstarija knjiga u kojoj se nalaze hrvatski narodni nazivi za svih 12 mjeseci jest „Nauk kristjanski” fra Matije Divkovića iz Jelaćaka u Bosni, tiskana bosančicom 1611. g. u Veneciji.

Podrijetlo naziva ovoga mjeseca nije posve razjašnjeno. Narod mu naziv povezuje s pridjevom rujan, što znači rumenkast, žučkas-

to crven, ridast. Taj se pridjev rabi za boju zrelog voća koje dozrijeva upravo u tomu mjesecu, a vjerojatno i za boju lišća na drveću. Postoji mišljenje da je naziv mjeseca rujna u svezi s vinom jer je često, osobito u primorju, berba grožđa već u rujnu. Potkraj rujna napuštaju svoja gnijezda male lastavice i dugonoge rode.

Međunarodni je naziv za mjesec rujan septembar. Potječe od latinske riječi septem što znači sedam. U starom Rimu do 153. godine prije Krista godina je počinjala u ožujku, pa je tako septembar bio sedmi mjesec.

ODGONETNI OVU ZAGONETKU!

Kad ova ptica doliječe,
nosi nam toplo proljeće.
I staro gnijezdo znade
za svoje ptice mlade.

Kad ova ptica odlazi,
hladna nam jesen dolazi,
a ona zimu dugu
živi na toplom jugu.

Izradila: Dijana Kovačić
iz Ficehaza

Mala Mirna i Šljivica kuca

Čujte riječi ove:

Djed ima kucu,

Šljivica se zove.

A ta kuca mala

Na žurku me zvala.

Pa mi veli –

Sa mnom ručak dijeli.

Nije moglo dugo da se bira,

Kusali smo iz jednog tanjira.

Bilo nam je ukusno i lijepo,

Pojeli smo udrobljeno mlijeko.

(Bačvanac)

Luč u Istanbulu

Budimpeštanski Folklorni ansambl Luč s velikim je uspjehom gostovao na Euroazijskome svjetskom festivalu održanom u Istanbulu od 1. do 9. kolovoza. Uz mađarski i hrvatski program, plesači Luči pokazali su i najnoviju koreografiju Antuna Kričkovića „Čarolija rituala” kojom je umjetnik pokazao svoju nadahnutost starodrevnim ritualima muslimanskoga svijeta, sve do svadbenih rituala te plesa derviša. „Iz ovoga umjetničkog dijela isijava smirenost. Kako izborom teme tako i univerzalnošću obreda vezanih uz rituale te vraćanjem u stvarnost svadbe” – piše kritika. Publika u Istanbulu s velikim je oduševljenjem primila najnovije plesno umjetničko djelo Antuna Kričkovića koji će uskoro s Folklornim ansamblom Luč imati i samostalnu folklornu večer u zagrebačkome Narodnom kazalištu. Predsjedništvo Festivala Folklorni ansambl Luč izabralo je za člana Saveza kulture Turske i Europske unije, te ga pozvalo u Antay na dva veća festivala na kojima su tražili da ansambl pleše najnoviju Kričkovićevu koreografiju „Čarolija rituala”.

BRODANCI – FOK – Veze između Brođanaca i podravskog naselja Foka, u kojem djeluje i Hrvatska samouprava, duge su već nekoliko godina. Tako su i ove godine Fočani sa svojom ekipom sudjelovali olimpijadi starih športova održanoj u Brođancima 27. kolovoza, te se vratili kućama s osvojenim trećim mjestom. Na olimpijadi starih športova sudjelovalo je 120-ak sudionika, a bila je to 34. olimpijada starih športova u Brođancima. Natjecalo se u 21 disciplini, a uz stare športske discipline, kao što su potezanje užeta, kandžijanje, skok u mješinu, penjanje na drvo ..., olimpijada je nadaleko čuvena i po bogatoj kulinarскоj ponudi: vol na ražnju, orahnjača iz krušnih peći, makovnjača ...

FOK – U organizaciji fočke hrvatske samouprave, i ove se godine 16. rujna u tom selu priređuje tradicionalni Hrvatski dan. Cjelodnevni sadržaji završavaju folklornim programom u kojem će nastupiti salantski KUD Marica i martinački Ženski pjevački zbor Korijeni. Priredba se ostvaruje uz potporu Javne zaklade za nacionalne i etničke manjine u Mađarskoj.

Seoski dan Židancev

Kulinarija, šport, kulturni program i ognjogasna vježba

Kolorit jednoga društva, jedne seoske zajednice pokazuje i to koliko i kako sadržajno se moru skupa zabavljati ljudi, i da li je to zajedno potrošeno vrijeme posebni doživljaj, koji vik čeka na ponavljanje, refren. Ki su bili 19. augustuša, subotu, na Seoskom danu Židancev, tvrdu da je to bilo opušteni sastanak različitih generacijov. Spravišće ugodne atmosfere, spravišće prijateljev, poznanikov, dan smiha i veselja, a to nam je jako potrebno u ovom prebrzom žitku kad je i strpljenja i tolerancije sve manje ne samo širom svita nego i u našem mikrokozmosu. Kako nas je informirao peljač kulturnoga doma Petar Horvat, seoski dan je ovom prilikom četvrti put održan u naselju. Jurano jutro 17 grup je isprobalo svoj ukus i znanje u kuhanju na školskom dvoru. To su bile prijateljske zajednice, obitelji, odnosno brigade društav, stara dobra banda sviračev, tančošev. Najvećimi su kuhali teleći paprikaš, ali na jelovniku su još stali riblja juha, riblji paprikaš ter još brojne fele juhe, ali kako se kaže, najplodniji su ipak bili seoski ognjogasci. Oni su pekli prase, mišali su u svojem konderu divlji perkelt, pripravili su još riblju juhu, a za desert su nukali kukuruz. Još dopodne na športskom igrališću se je odvijala nogometna turneja pri koj su se borile momčadi društav, grupe različitih ulic, ognjogasci. Nogometna grupa folklorošev kot i ognjogasci su se dilili na trećem mjestu, drugo mjesto je osvojila grupa „velikih trbušnjakov”, a najbolja momčad seoske lige je bila reprezentacija iz ulic Kiseg ter Novo Selo.

Do podneva objed je jur bio gotov u svakom bograču, svaki je jeo onde kade je htio, kade su mu dali i kade si je mjesto našao. U otpodnevnom programu prvenstveno dica su mogla hasnovito i

radosno potrošiti vrijeme na predstavi lutkarskoga kazališća Habakuk, ali nastupili su i moderni tančoši Gallaxi Dance Clubba. Muži ni ovput nisu ostali prez navijanja, živciranja. Naime, otpodne su židanske žene i divojke odigrale nogometnu utakmicu protiv žen iz Bučure (Bucusu), no rezultat nij nastao običavajući. Židanke su 0 : 6 izgubile igru, ali za sljedeći put su obećale bolju formu i kondiciju. Mjesni ognjogasci su zatim pokazali kako su spremni u slučaju poplave i ognja. U kulturnom programu su se predstavile sve mjesne grupe. Pred domaćom publikom prvi put su tancali dičji folkloroš, na veliko veselje selčanov. Dovidob su nastupali u Monoštru, zatim na školskom zatvaranju. Jačili su kotrigi zbora Peruška Marija, zasvirali su Židanski bečari ter i mladji tamburaši, a u ples su nutrastale i negdašnje plesačice ke su s ostalimi tančoši skupa dokazali da za tanac nigdar kasno nij ... U okviru kulturnoga programa su upućene čestitke školniku, novinaru i slikaru Lajošu Brigoviću, komu je pred pedesetimi ljeti uručena učiteljska diploma. Prilikom jubileja zlatne diplome mu je gratuliralo seosko zastupništvo ter mu je predan za dar i digitalni fotoaparati koji će mu biti na veliku uslugu jer, kako znamo, učitelj u mirovini je ljubitelj i zvanaredni poznavatelj ovoga kraja, a karkude hodi, svojim objektivom svenek ima što ovjekovječiti. Selčani su mogli pogledati ovput i konjsku paradu Ágostona Martona ter su mogli isprobati i jahanje i striljanje lukom.

Dan je završen, naravno, balom pri kom su guslali takaj domaćini, jur u cijelom Gradišću poznati dičjaci Mlade generacije.

-Tiho-

Svirači Mlade generacije su i skupa kuhali

3000 vjernikov na shodišću u Celju

Vorištanci preuzeli Putujuću Madonu

Marijansko svetište u štajerskom Celju tri dane dugo je opet stalo u znaku hrvatskoga shodišća, od petka, 25. do nedilje, 27. augusta. Po oćenaši i sv. maši išli su Gradišćanski Hrvati iz cijeloga Gradišća, Beća i Ugarske, kao i mi svako ljeto, subotu u prošeciji oko bazi-like. Polag šacanj patera superiora Schauera ih je bilo oko 2000. Nedilju su Ćembanci predali „Putujuću Celjansku Mariju” vjernikom iz Vorištana, ki ćedu ju ćuvati do dojdućega shodišća kljetu u augustu.

CELJE – Vrhunac i ljetošnjega shodišća je bila sv. maša s biskupom dr. Pavlom Ibyjem. Kako je rekao peljać ovoga najvećega hrvatskoga shodišća u Austriji, farnik u Cindrofu kao i dušobrižnik Gradišćanskih Hrvatov u Beću, kanonik Tome Krojer, je približno 500 ljudi ljeto opet piše došlo u Celje. Došle su manje ili veće grupe s vjernici zapravo iz svih sel Gradišća i s ove i s one strane granice. Med njimi bišu i dvi velike grupe vjernikov, po jedna iz Koljnofa sa 46 hodoćasnikov (ovi su išli tri dane dugo), a židanska grupa, takaj sa 46 hodoćasnikov (oni su išli ćetire dane dugo). U židanskoj grupi pod peljanjem farnika Štefana Dumovića su bili i Ćetarci, Nardarci i Petrovišćani. Ovu grupu je pratila i Pećuška televizija. Grupu Ćembancev je na nje putu piše do Celja pratila Austrijska televizija. ORF Gradišće će 20. januara 2007. ljeta, naime, emitirati 35 minut dugu tv emisiju „Erlebnis Österreich”, i to o hrvatskom shodišću u Celje.

Petak navećer je mašu služio mladomašnik Vinko Međugorac, a subotu jutro kod milosnoga oltara za pokojne hodoćasnike je mašu služio mr. Branko Kornfeind. U 10 uri mašu kod glavnoga oltara je služio dijamantni jubilar, ćasni konz. savjet. Amon Strommer, a prodikać je bio kanonik Tome Krojer. Otpodne Križni put je peljao pater Štefan Vukić, a većernju sv. mašu je služio farnik u Ćembi Josip Banfić. Pri subotnjoj prošeciji sa svićami oko obnovljene celjanske bazilike je polag organizatorov sudjelivalo oko 2500 vjernikov.

Gradišćanski hodoćasniki pred celjanskom bazilikom
Foto: Martin Ispanović

Nediljnu jutarnju sv. mašu je služio kanonik Krojer, a veliku mašu dijecezanski biskup dr. Pavao Iby. On je mašu zapoćeo na hrvatskom jeziku. U prodiki (na nimškom) se je pred svim bavio Marijom „ka je velika, jer ne kani sebe, nego Boga naćiniti velikim. Ona kani biti samo službenica Boga”. Kako je naglasio Iby, „Marija je ljubeća, ufajuća i vjerujuća osoba”. Kod ove sv. maše Tamburaški orkestar Vorištan pod peljanjem Štefana Matkovića i jaćkarni zbor – svi pod peljanjem Dorisa Sinovca – su svirali i jaćili kompoziciju „Maša molitve i hvale” Richarda Bedenika. Ovo je bila druga premi-

jera, a prva je bila lani pri shodišću u Lovretu. Ukupno da je došlo već od 3000 ljudi na hrvatsko shodišće u Celje, šaca glavni organizator Tome Krojer, ki je zadovoljan s ljetošnjim svećevanjem.

Pri završnoj pobožnosti otpodne, kada su Vorištanci od Ćembancev preuzeli kip „Putujuće Celjanske Marije”, ćuvar celjanske bazilike pater superior Karl Schauer je istaknuo brojne grupe ke su došle piše, a med njimi posebno i hrvatske grupe iz Ugarske. Nedilju, 27. augusta, s većernjom odnosno pobožnošću je završilo tradicionalno shodišće Gradišćanskih Hrvatov. Fara Ćemba na ćelu s naćelnikom Jožijem Ćenćićem i Elfridom Krausler je predala „Putujuću Celjansku Mariju” fari Vorištan. Ovdje ćedu ćuvati ovu kopiju kipa Marije Celjanske do dojdućega shodišća kljetu.

Obazirajući se na muzićeke izvedbe pri ovom shodišću, pater Schauer je rekao uz ostalo kako „... od 1992. ljeta, otkada su tamburaške grupe poćele svirati pri ovom hrvatskom shodišću, nevjerovatno se je poboljšala kvaliteta muzićkih izvedab” i je zahvalio i kod kantora i nadzornika Štefana Bubića. Schauer je najavio da će dalje ućiti hrvatski jezik jer „kade se govori hrvatski, je barem kusić neba na zemlji”. Muzićeke je pak prilikom predaje kipa „Putujuće Celjanske Marije” uz Vorištance nastupio i Tamburaški orkestar Ćemba TOĆ, pod peljanjem prof. Dragutina Matićića. Kljetu ovo svetišće stoji u znaku 850-ljetnoga postojanja. Tako će 8. septembra 2007. ljeta i nimški papa Benedikt XIV. poiskati Celje.

Foto i tekst: -Petar Tyran-

Vorištanci s Putujućom
Celjanskom Marijom

Pjevački zbor i vršendsko „Orašje“ u Piškorevcima

USPJEŠNA SURADNJA

Uzvatrim posjetom 26. – 27. kolovoza na XII. „Piškorevačkim sokacima“ u Piškorevcima kod Đakova, sudjelovanjem u svečanome mimohodu tamošnjim ulicama i večernjim programom u domu kulture, članice pjevačkoga zbora i članovi orkestra „Orašje“ iz Vršende predstavili su se mnogobrojnoj publici. Osim njih na ovoj folklornoj manifestaciji sudjelovala su i kulturno-umjetnička društva iz Novoga Vinodolskog, Šćitarjeva kod Velike Gorice, Topolja iz Baranje, te iz Viškovaca, Svinjarevaca, Budrovaca, Bogdanovaca, Soljana i domaćini iz Piškorevaca. Program je počeo u subotu polaganjem vijenaca za sve branitelje poginule u Domovinskom ratu, te nastupom piškorevačke „Zore“ i vinodolskog „Ilije Dorčića“, a završen je u nedjelju koncertom Tamburaškog sastava „Zlatni vez“, večerom i druženjem sudionika programa.

Gospodin Ladislav Kovačević, voditelj orkestra „Orašje“, istaknuo je da je do suradnje Vršende i Piškorevaca došlo posredstvom župnika Šime Domazeta koji se tijekom Domovinskog rata skrbio za hrvatske vojne i izbjeglištvu koji su bili smješteni u Vršendi. Suradnja ovih dvaju mjesta bit će nastavljena međusobnim posjetima i razmjernom kulturnih programa.

Željko Vurm

Oglas

Traži se suradnik

Tražimo suradnika za funkcioniranje obiteljskog hotela na hrvatskome Jadranu, koji će početi s radom 2007. godine. Zadaća mu je u početku uz poslovnog ravnatelja pripremiti funkcioniranje, kasnije pak samostalno vođenje hotela.

Uvjeti: poznavanje hrvatskoga jezika na visokom stupnju, vozačka dozvola, poznavanje MS Office na visokom stupnju, samostalnost u radu.

Prednost: iskustvo na polju turizma, znanje engleskog, njemačkog, talijanskog jezika.

Nudimo: primjerenu plaću, posebne uvjete za rad (radi se u Mađarskoj i Hrvatskoj), raznovrsne, zanimljive zadaće. Naša tvrtka 20 godina uspješno radi na polju turizma, tako našem budućem suradniku nudimo čvrstu poziciju s osiguranim stručnim zaledem.

Opširnu biografiju na mađarskom jeziku čekamo na adresu: incent@freestart.hu.

Noémi Kertész 06 30 990 0316

Horvát tengerparton 2007-től üzemelő családias szálloda üzemeltetéséhez keresünk munkatársat.

Feladata kezdetben az ügyvezető mellett a szálloda működésének előkészítése, későbbiekben pedig önálló szállodavezetés.

Elvárások: horvát felső fokú nyelvismeret, jogosítvány, magas szintű MS Office ismeret, önálló munkavégzés, magabiztos fellépés.

Előny: idegenforgalmi tapasztalat, angol, német, olasz nyelvismeret.

Amit kínálunk: versenyképes fizetési csomag, különleges munkakörülmények (munkavégzés horvát és magyar helyszínen), változatos, érdekes feladatok.

Cégünk 20 éve működik sikeresen az idegenforgalom területén, így stabil, szakmailag támogatott pozíciót kínálunk jövődő munkatársunknak.

A magyar nyelvű részletes önéletrajzokat az incent@freestart.hu e-mail címre várjuk

Kertész Noémi
tel.: 06-30-9900316

Koljnof Vas čeka

Gdo u ove dane hodi u Koljnofu, dost se more nasmijati. Na ulici, pred stani moremo upametzeti svakarčkove lutke, bobe različite dobe i starosti u najsmišnji pozicija. Ove figure ne kinču samo okoliš i selo na suncu i godini, po danu i noći, nego napravu i dobro volju človiuku, a simboliziraju i misec trgadbe. Uza to svakoga pozivaju i na približavajući trgadbeni festival koji će se održati

ove subote, otpodne. Koljnofci neće nek sami marširati u povorki, nego s konji, traktori, a nukat će se i najbolje kapljice s koljnofske Gore. Za ovu priliku će primiti u svojem selu na trodnevnom gostovanju i stare prijatelje iz Buševca. Folklorashi Ogranka seljačke sloge će mješćane razveseliti i kulturnim programom.

-tiho-

GLAVNA I ODGOVORNA UREDNICA: Branka Pavić-Blažetin, tel.: 72/435-416, e-mail: branka@croatica.hu, NOVINARI: Stipan Balatinac (zamj. gl. i od. urednika), tel.: 79/454-614, e-mail: baltinac@croatica.hu, Bernadeta Blažetin, tel.: 93/383-034, e-mail: beta@croatica.hu, Timea Horvat, tel.: 94/315-479, e-mail: tiho@croatica.hu, LEKTOR: Živko Mandić, tel.: 1/256-0765, e-mail: zsviko@croatica.hu ADRESA: 1065 Budapest, Nagymező u. 49. Tel./Fax: 1/269-2811, tel.: 1/269-1974, e-mail: glasnik@croatica.hu – ZA POŠTANSKE POŠILJKE: 1396 Budapest, Pf.: 495. OSNIVAČ: Savez Hrvata u Mađarskoj. IZDAVAČ: Croatica Kht. RAVNATELJ: Čaba Horvath. List širi posredstvom Mađarske pošte, na osnovi preplate na žiroračun: CITIBANK Rt. 10800014-30000006-10612032, redakcija Hrvatskoga glasnika i alternativni širitelji. Preplata na godinu dana iznosi: 4160,- Ft. List pomaže Javna zaklada za nacionalne i etničke manjine u Mađarskoj. Rukopise, fotografije i crteže ne čuvamo i ne vraćamo. TISKARSKA PRIPREMA, TISAK: CROATICA Kht., 1065 Budapest, Nagymező u. 49.

HU ISSN 1215-1270